

Dreigen vzw's in een rechtschaos terecht te komen? Belandt de VSO in de prullenmand?

De hervorming van het vennootschaps- en verenigingsrecht

In zijn [beleidsnota van 10 november 2015](#) kondigt minister van Justitie, Koen Geens, een grondige hervorming van het vennootschaps- en verenigingsrecht aan. Het doel: het drastisch verminderen en vereenvoudigen van de bestaande rechtsvormen. Uiteindelijk moet dit vorm krijgen in een **eengemaakt wetboek van vennootschappen en verenigingen**. Ter voorbereiding schreef het Belgisch Centrum voor Vennootschapsrecht (BCV) een [conceptnota](#), waarvoor zij met diverse stakeholders overlegden.

Opmerkelijk en betreurenswaardig is dat er tot nog toe **geen overleg was met de non-profit sector**, ongeveer 110.000 vzw's en de maatschappelijke initiatieven die vanuit een vennootschap met sociaal oogmerk (VSO) werken (ongeveer 800). Nochtans maken zij een belangrijk deel van de samenleving uit, waarin vele burgers, vaak vrijwillig een maatschappelijk engagement opnemen.

Momenteel bereiden werkgroepen met leden van het BCV, op basis van de conceptnota, de eerste richtinggevende teksten voor de uiteindelijke regelgeving, voor. Ook in deze werkgroepen nemen geen vzw-specialisten deel. Hun deadline is 15 december.

De opmaak van deze richtinggevende teksten doen een aantal pertinente vragen rijzen: **welke rechtsvormen blijven bestaan? Hoe gaan ze eruit zien? En quid verenigingen (vzw's)?**

Uit wat we nu reeds kunnen opmaken uit de voorbereidingen staan alvast twee voor het verenigingsleven belangrijke punten op de agenda, zijnde de **afschaffing van de VSO** en de **liberalisering van de vzw**.

DE REALITEIT VANDAAG

Het SO-statuut is opgericht als vehikel voor vennootschappen die hun maatschappelijk/sociaal doel prioritair stellen. Er is in deze rechtsvorm geen winstuitkering aan de vennoten.

Ook in het verenigingsleven wint het SO-statuut de laatste jaren steeds meer aan belang. Zo krijgen nieuwe economische initiatieven, vaak vanuit burgerinitiatieven, vaak vorm in een VSO. Bovendien zijn er zijn hoe langer hoe meer hybride organisaties!

Daarnaast kiezen vzw's die gaandeweg meer economische activiteiten ontplooiën, vaak vanuit de noodzaak om (meer) eigen middelen te genereren, steeds vaker voor een zuivere opsplitsing van hun activiteiten in twee rechtsvormen, met name: een VSO voor de economische activiteiten en een vzw voor de niet-economische activiteiten.

DE AFSCHAFFING VAN DE VENNOOTSCHAP MET SOCIAAL OOGMERK

De afschaffing van de VSO wordt gemotiveerd met de stelling dat deze rechtsvorm en haar kenmerken gemakkelijk kunnen opgaan in de rechtsvorm van de cvba (coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid). Zo zou de cvba, indien gewenst, het sociaal oogmerk kunnen opnemen in de statuten en klaar is kees.

Nochtans valt een cvba met SO-statuut (cvba-so dus) niet identiek te stellen aan de gewone cvba! Waar het belangrijkste uitgangspunt van een cvba samenwerking en overleg is, omvat een SO-statuut (dat aan een vennootschapsvorm gekoppeld kan worden, zoals een cvba-so) in de eerste plaats de

doelstelling een maatschappelijk doel te bereiken via een economische activiteit. Dit houdt dus niet noodzakelijk in dat een organisatie zich als een coöperatieve wil gedragen!

De argumentatie voor de afschaffing slaat daarom volgens ons de bal mis op volgende punten:

- “De VSO wordt amper gebruikt.”
 - Steeds meer verenigingen kijken naar de VSO als oplossing voor de noodzaak om meer economische activiteiten te ondernemen.
- “De VSO is voor vennootschappen slechts een label dat enkel marketingdoelen dient.”
 - Zeker voor verenigingen kan de VSO absoluut niet als een louter label gezien worden.
- De cvba vormt een logisch alternatief voor de VSO.
 - Zie de juridische verschillen hierboven opgelijst.

DE ‘LIBERALISERING’ VAN ONDERNEMINGSACTIVITEITEN VOOR VZW’S

Naast de vereenvoudiging van het aantal vennootschapsvormen wil het BCV ook het ideëel doel van de vereniging verscherpen en het winstuitkeringsverbod verstrengen (met meer toezicht op de onrechtstreekse winstuitkering).

In ruil daarvoor zouden verenigingen ‘**onbeperkt economische activiteiten**’ mogen uitvoeren (via een afschaffing van het onderscheid tussen burgerlijke en handelsactiviteiten in artikel 1 van de vzw-wet). Volgens de huidige vzw-wet mogen vzw’s commerciële activiteiten uitoefenen, ‘**bijkomstig aan de hoofdactiviteit**’ (dus in beperkte mate). De winst ervan moet het vzw-doel ten goede komen en er mag geen winstverdeling onder de leden gebeuren.

De beperking qua economische activiteiten is voor sommige vzw’s inderdaad een probleem, maar **een volledige liberalisering is geen oplossing indien de gevolgen, in de ‘belendende percelen’ van het recht, hier niet op afgestemd worden. Zo dreigt voor vzw’s een cascade van conflicterende regels!**

Mogelijke conflicten zijn:

- **fiscaalrechtelijk:** voor de rechtspersonenbelasting blijft de beperking van de bijkomstigheid van de economische activiteiten gelden. Door de hervorming zouden vzw’s meteen onder de vennootschapsbelasting kunnen vallen.
- **vrijwilligerswetgeving:** vrijwilligers kunnen enkel ingezet worden in een organisatie zonder winstoogmerk. Als vzw’s onder de vennootschapsbelasting vallen, zit ook hier een conflict vevat.
- **subsidiereglementering:** hoe zullen subsidies worden gerijmd met de regel dat verenigingen onbeperkt economische activiteiten kunnen uitoefenen? Het verlenen van subsidies wordt een complexere aangelegenheid met strengere voorwaarden en controles en dus hogere beheerskosten en administratieve lasten voor overheden en verenigingen.
- **besmettingsgevaar:** deficitaire ondernemingsactiviteiten dreigen overige inkomstenbronnen (subsidies, lidgelden, giften...) te besmetten.
- **faillissementsreglementering:** deze is van toepassing op ondernemers, wat vzw’s via de hervorming ook zouden worden. Ook kleine vzw’s kunnen dan failliet verklaard worden.
- **uitbreiding aansprakelijkheid oprichters en bestuurders:** deze zouden de eerste 3 jaren onbeperkt aansprakelijk worden (zoals in vennootschapsrecht).
- **risico op stakingsvorderingen blijft bestaan:** niet langer via artikel 1 van de vzw-wet, maar via artikel VI.104 WER over “oneerlijke mededinging” en breder via de Europese staatssteunregels. Een vzw die subsidies krijgt zou kunnen aangeklaagd worden voor oneerlijke concurrentie.

- **conflict met EU regelgevingen:** voor Europa is wie economische activiteiten doet een 'onderneming', met alle gevolgen vandien.
- **EU-staatssteunregeling:** Zo hanteert de Europese Commissie vb. een uitzondering op de staatssteunregelgeving 'voor bepaalde activiteiten op het gebied van cultuur die op niet-commerciële wijze georganiseerd zijn en dus niet-economisch van aard' zijn. Wat dan met vzw/s die onbeperkt economische activiteiten zouden ontplooiën?
- **conflict met Vlaamse decreten:**
Zo lezen we in het ontwerpdecreet Sociaal Cultureel Werk (Art. 8. 2°) en in het Kunstendecreet (Afd.1. Werkingssubsidies Art.26 1°): '*de aanvrager beschikt over rechtspersoonlijkheid met niet-commerciële karakter*'.

Wat stellen we voor?

- Sta geen onbeperkte economische activiteiten voor vzw's toe, maar omschrijf wel duidelijker wat 'bijkomstige economische activiteiten' zijn.
- Verbeter de huidige vzw-wetgeving: formele aspecten, zoals de registratie, statuten en rapportering.
- Behoud het VSO-statuut (en optimaliseer haar regelgeving).
- Betrek de non-profit sectoren bij de besluitvorming!

Meer informatie:

- Beleidsnota minister Geens, van 10 november 2015: ALGEMENE BELEIDSNOTA Justitie (pg. 53 V.2. Economisch recht): <http://www.dekamer.be/FLWB/PDF/54/1428/54K1428008.pdf>
- Conceptnota van het Belgisch Centrum voor Vennootschapsrecht (BCV) '*Een modern Wetboek van vennootschappen en verenigingen*': http://www.bcv-cds.be/files/bcv_nota_minister_justitie_nl_20151002.pdf

Of contacteer:

- Inge Geerardyn - *De Verenigde Verenigingen*
Inge@deverenigdeverenigingen.be
+32 (0)2 246 37 69
+32 (0)472 55 58 74
- Kristien Vermeersch - *FOV federatie sociaal-cultureel werk*
Kristien@fov.be
+32 (0)2 244 93 39
+32 (0)470 39 86 63